

«ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ
ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

«ΜΟΡΦΕΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ»

Πρόλογος

Η βία ως σωματική, ψυχολογική και λεκτική κακοποίηση ανθρώπου , δημιουργεί σωματικό ή και ψυχικό πόνο. Είναι η χρήση κάθε μορφής εξουσίας που επιβάλλεται στο άλλο άτομο για τη διατήρηση του ελέγχου της σχέσης και της συμπεριφοράς του θύματος.

Συχνά συμπεριλαμβάνει παραβίαση των δικαιωμάτων του θύματος το, και φαινόμενο αυτό, δυστυχώς έχει λάβει στην εποχή μας ανησυχητικές διαστάσεις.....

Η βία εκφράζεται με πολλούς τρόπους, πιο εύκολα αναγνωρίσιμη με τους πιο "φωναχτούς" και τους πιο διαφημισμένους τρόπους : ξύλο, τραυματισμοί, ακρωτηριασμοί, σκοτωμοί, βιασμοί, σεξουαλική κι οικονομική εκμετάλλευση, κι οτιδήποτε έχει φανερά μετρήσιμα καταστροφικά αποτελέσματα ή προσβάλλει τα "χρηστά ήθη" (εμφανής ψυχολογική βλάβη, εξαναγκασμός σε εγκληματικές πράξεις, απειλές βίας, εκβιασμοί, περιορισμός κίνησης, εκμετάλλευση, καταστροφή περιουσίας) .

Αλλά έχει μακροπρόθεσμα καταστροφικά αποτελέσματα και όταν εκφράζεται με μορφές όχι τόσο εύκολα αναγνωρίσιμες και δυστυχώς ευρύτατα διαδεδομένες, συχνά χωρίς να τη συνειδητοποιήση ούτε θύματος ούτε θύτη, όπως για παράδειγμα η λεκτική, η συναισθηματική και η ψυχολογική βία. Κάθε συμπεριφορά ή συστηματική πολιτική συμπεριφοράς που χρησιμοποιείται για να εξαναγκάσει, να κυριαρχήσει ή να απομονώσει το θύμα.

Η κοινωνική βία αυξάνεται συνεχώς με γρήγορους ρυθμούς και ο κύκλος αυτής της βίας είναι οδυνηρός. Η κοινωνική βία περιλαμβάνει: την ατομική βία, την κρατική βία, την διαπροσωπική βία κτλ. Όλες αυτές οι μορφές βίας είναι ένας μεγάλος κύκλος που δυστυχώς υπάρχει σε ολόκληρο τον κόσμο και ειδικά σήμερα που επικρατεί πολιτική και οικονομική κρίση.

Η κοινωνική βία έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις καθώς εισχωρεί εύκολα στο χώρο του αθλητισμού και στην εργασία. Ο καταναγκασμός , ο εκβιασμός ,είναι η επιβολή ορισμένης κατάστασης ή συμπεριφοράς , στις σχέσεις μεταξύ ατόμων- ομάδων, και ομάδων ή ατόμων μεταξύ τους. Η βία ως κοινωνικό φαινόμενο, ακολούθησε πάντοτε τον άνθρωπο, αν και, σχεδόν πάντοτε, πήρε διαφορετικές μορφές και διαφορετική ένταση.

Το φαινόμενο της βίας στην σημερινή εποχή έχει πάρει επίσης ανησυχητικές διαστάσεις και στη χώρα μας. Έχει γίνει κάτι σαν μια μορφή ασθένειας που έχει εξαπλωθεί σε ολόκληρη την κοινωνία. Επίσης η ατομική βία ασκείται σε ένα άτομο(βιασμός , παραμέληση , ξυλοδαρμός , οικογενειακή βία προς ένα μέλος της οικογένειας κτλ.)

Τα Αίτια της Βίας

Γενικά οι ρίζες της βίας είναι συνήθως περίπλοκες, και τις περισσότερες φορές δεν μπορούν να αποδοθούν σε έναν και μόνο παράγοντα, όπως οι παρέες, η ψυχαγωγία ή το κοινωνικό περιβάλλον.

Μπορεί να εμπλέκονται πολλά στοιχεία, όπως τα παρακάτω:

-Απελπισία και απόγνωση. Μερικές φορές οι άνθρωποι καταφεύγουν στη βία όταν υφίστανται καταπίεση, διακρίσεις, κοινωνικό αποκλεισμό ή στερήσεις ή όταν νιώθουν πως δεν ελέγχουν τη ζωή τους

-Η ψυχολογία του όχλου. Όπως παρατηρείται συχνά στα αθλητικά γεγονότα, όταν οι άνθρωποι αποτελούν μέρος ενός όχλου φαίνεται ότι έχουν λιγότερες αναστολές απέναντι στην κακή συμπεριφορά. Γιατί; Επειδή «έχουν λιγότερη συναίσθηση των δικών τους ηθικών κανόνων και είναι πολύ πιο εύκολο να ανταποκριθούν σε βίαια ή επιθετικά ερεθίσματα», όπως αναφέρει το βιβλίο Κοινωνική Ψυχολογία (Social Psychology).

-Κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικά. Η κατάχρηση ουσιών, όχι μόνο φθείρει τη σωματική και τη διανοητική υγεία, αλλά επίσης παρεμποδίζει τη λειτουργία των κέντρων ελέγχου στον εγκέφαλο. Ένα άτομο που βρίσκεται σε τέτοια κατάσταση μπορεί να γίνει πιο επιρρεπές στη βίαιη συμπεριφορά και να αντιδρά πιο επιθετικά σε τυχόν προκλήσεις.

-Θρησκευτικός φονταμενταλισμός. Η θρησκεία συσχετίζεται συχνά με βίαια φαινόμενα, όπως είναι η θρησκευτική βία και η τρομοκρατία. Υπαίτιοι όμως δεν είναι μόνο οι μισαλλόδοξοι, οι εξτρεμιστές ή οι φανατικοί. Στους δύο παγκόσμιους πολέμους, μέλη των κύριων θρησκειών—«Χριστιανικών» και μη—σφάζονταν μεταξύ τους, συνήθως με τις ευλογίες των πνευματικών τους ηγετών. Αυτή όμως η συμπεριφορά προσβάλλει τον Θεό.

ΕΝΔΟΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ

Τι είναι η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός.

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός μεταξύ των μαθητών, θεωρείται πλέον κοινωνικό πρόβλημα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών που διεξάγονται σε σχολεία της χώρας μας. Οι όροι που χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν το φαινόμενο είναι: «ενδοσχολική βία», «εκφοβισμός» και «θυματοποίηση». Ορίζουν μια κατάσταση κατά την οποία ασκείται εσκεμμένη, απρόκλητη, συστηματική και επαναλαμβανόμενη βία και επιθετική συμπεριφορά με σκοπό την επιβολή, την καταδυνάστευση και την πρόκληση σωματικού και ψυχικού πόνου σε μαθητές από συμμαθητές τους, εντός και εκτός σχολείου. Δυστυχώς, σε πολλές περιπτώσεις τα περιστατικά βίας και εκφοβισμού στα σχολεία δεν αντιμετωπίζονται κατάλληλα. Σε ορισμένες περιπτώσεις μάλιστα τα περιστατικά ενδοσχολικής βίας αποσιωπούνται διότι θεωρείται ότι εκθέτουν και στιγματίζουν τους θύτες, τα θύματα και το κύρος του σχολείου. Γενικά, παρατηρείται έλλειμμα ενημέρωσης, περιορισμένη ευαισθητοποίηση και σχετική άγνοια για τον τρόπο αντιμετώπισης του προβλήματος, καθώς οι γονείς μιλούν ελάχιστα για το πρόβλημα με τα παιδιά τους, οι μαθητές-θύματα συχνά αντιδρούν με απόσυρση και αποφεύγουν να ζητήσουν βοήθεια από τους ενήλικες και τέλος οι εκπαιδευτικοί συζητούν ελάχιστα στην τάξη τις συμπεριφορές βίας και εκφοβισμού.

Αιτίες του φαινομένου της ενδοσχολικής βίας

Η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός είναι σύνθετο φαινόμενο και στην εκδήλωσή του συμβάλλει η αλληλεπίδραση ατομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.

Πολλές φορές ο μαθητής στοχοποιείται ως κάτι το "διαφορετικό", το οποίο μπορεί να αφορά σε οποιοδήποτε ανθρώπινο γνώρισμα, είτε εξωτερικό είτε εσωτερικό.

Για παράδειγμα το χρώμα του δέρματος, η εθνικότητα, το φύλο, το βάρος, η σχολική επίδοση, η κοινωνική συστολή. Με την έννοια αυτή ο καθένας μπορεί να γίνει στόχος εκφοβιστικών και βίαιων συμπεριφορών σε κάποια φάση της ζωής του και συνεπώς το συγκεκριμένο φαινόμενο μας αφορά όλους.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που μπορεί να συμβάλλουν ώστε ένα παιδί να εκδηλώνει επιθετικές και βίαιες συμπεριφορές. Η εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών είναι σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα πολυποίκιλων εμπειριών και ερεθισμάτων στα οποία έχει εκτεθεί το παιδί που εκφοβίζει κατά τη διάρκεια της αναπτυξιακής του πορείας. Τα παιδιά που εκφοβίζουν μπορεί σε άλλο χώρο ή χρόνο να ήταν ή και να είναι ακόμα και τώρα αποδέκτες εκφοβιστικών και βίαιων συμπεριφορών.

Οι μαθητές συχνά εκφοβίζουν για να νιώσουν ανώτεροι από τους άλλους καθώς αντλούν ισχύ και δύναμη από τη συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς. Επίσης, μέσα από την εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών μπορεί να στοχεύουν στο να τραβήξουν την προσοχή, να τύχουν αποδοχής και να γίνουν περισσότερο δημοφιλείς από ότι ήταν στο παρελθόν. Στην πραγματικότητα, όμως, δεν γίνονται περισσότερο δημοφιλείς, αλλά αντίθετα η πλειοψηφία της μαθητικής κοινότητας τους φοβάται και προσπαθεί να τους αποφύγει.

Ακόμα, οι μαθητές που εκφοβίζουν σε αρκετές περιπτώσεις είναι δυστυχισμένοι και προσπαθούν να μεταφέρουν το έλλειμμα χαράς που νιώθουν στους άλλους. Ένα άλλο στοιχείο που συνδέεται με την εκδήλωση εκφοβιστικών συμπεριφορών είναι και τα συναισθήματα ζήλιας που μπορεί να νιώθει το παιδί που εκφοβίζει για τον αποδέκτη της εκφοβιστικής συμπεριφοράς. Οι μαθητές που εκφοβίζουν στοχεύουν στη "διαφορετικότητα"

του άλλου για να τον κάνουν να νιώσει άσχημα για τον εαυτό του και να τον απαξιώσουν

Μορφές ενδοσχολικής βίας

Η ενδοσχολική βία μπορεί να πάρει διάφορες μορφές:

- απειλή τραυματισμού ή φυσικός τραυματισμός κάποιου. Εκδηλώνεται με χειρονομίες, σπρωξίματα, ξυλοδαρμούς.
- συστηματική χρησιμοποίηση υβριστικών εκφράσεων, φραστικών επιθέσεων, προσβολών και απειλών, ειρωνείας, χρήση παρατσουκλιών.
- εκβιασμοί για απόσπαση χρημάτων ή προσωπικών αντικειμένων.
- προσπάθεια για κοινωνική απομόνωση, για άσκηση επιρροής στην ομάδα των συνομηλίκων ώστε να αισθανθούν αντιπάθεια για κάποιο συγκεκριμένο συμμαθητή τους.
- αποστολή απειλητικού ή υβριστικού υλικού μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, των υπηρεσιών MMS και SMS που παρέχουν τα κινητά τηλέφωνα και των διαδικτυακών τόπων κοινωνικής δικτύωσης, χρήση ή παραποίηση των προσωπικών δεδομένων κάποιου ατόμου.
- διάδοση αρνητικών σχολίων εξαιτίας της καταγωγής, της κοινωνικής τάξης, της οικονομικής κατάστασης, της διαφορετικότητας.
- σεξουαλική παρενόχληση και κακοποίηση με ανήθικες χειρονομίες, ανεπιθύμητο άγγιγμα, μέχρι και σοβαρές σεξουαλικές επιθέσεις.

Ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στα παιδιά

Οι συνέπειες της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στα παιδιά είναι σοβαρές και καθοριστικές για την ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη και εξέλιξη.

Τα παιδιά που γίνονται θύματα εκφοβισμού και βίας είναι δυνατόν να νοιώσουν έντονο άγχος και αισθήματα ανασφάλειας, να έχουν φοβίες, να παρουσιάσουν σχολική άρνηση, να απουσιάζουν συχνά από το σχολείο, να οδηγηθούν σε σχολική αποτυχία, να εμφανίσουν μαθησιακές δυσκολίες, ψυχοσωματικά προβλήματα όπως πονοκέφαλους, πόνους στην κοιλιά, διαταραχές ύπνου, καθώς και κατάθλιψη.

Τα παιδιά θύτες, δηλαδή αυτά που ασκούν τη βία και τον εκφοβισμό, αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να απομακρυνθούν από το σχολείο, να διακόψουν τη σχολική φοίτηση, να εμφανίσουν τάσεις φυγής από το σπίτι και να εξελιχθούν σε ενήλικες με αντικοινωνική και παραβατική συμπεριφορά.

Τρόποι πρόληψης και αντιμετώπισης της ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού

Η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων αυτών οφείλεται κυρίως στην υιοθέτηση της Κοινωνικής-Οικολογικής προσέγγισης, μιας ολιστικής προσέγγισης, που στοχεύει στην αλλαγή του κλίματος του σχολείου, ώστε να μην αναπαράγει τη βία. Στα πλαίσια της ολιστικής προσέγγισης οι παρεμβάσεις αφορούν όλους:

το σχολείο, την τάξη, τον εκπαιδευτικό, τους μαθητές, τους γονείς τους και ολόκληρη την τοπική κοινωνία. Κάποιες αποτελεσματικές πρακτικές, σε επίπεδο σχολείου και τάξης, για εφαρμογή μιας στρατηγικής ενάντια στη βία, είναι:

- **σε επίπεδο σχολείου:** σύνταξη Σχολικής Επιτροπής ενάντια στον εκφοβισμό & την ενδοσχολική βία σύνταξη Διακήρυξης του σχολείου ενάντια στη βία: δικαιώματα-υποχρεώσεις-καθήκοντα για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας αύξηση της επίβλεψης του σχολικού χώρου ευαισθητοποίηση και συνεργασία με τους γονείς, προκειμένου να σταματήσει ο κύκλος αναπαραγωγής και ενθάρρυνσης της ενδοσχολικής βίας, αξιοποίηση του θεσμού των μαθητικών συμβουλίων για την τήρηση των κανόνων συμπεριφοράς στο σχολείο, παροχή ευκαιριών για θετική έκφραση της επιθετικότητας (π.χ. μέσω των αθλημάτων) και άλλα.

- **σε επίπεδο τάξης:** συζήτηση στην τάξη για τον ορισμό & τις μορφές της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού συζήτηση για τις επιπτώσεις του εκφοβισμού ενημέρωση σχετικά με το γιατί η ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός δεν είναι αποδεκτά από το σχολείο τρόποι & προτάσεις για πρόληψη και αντιμετώπιση από τους μαθητές: σύνταξη των κανόνων της τάξης ενάντια στη βία παροχή βοήθειας από μαθητές σε άλλους, για την επίλυση των συγκρούσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εκφοβισμό προαγωγή των συνεργατικών αλληλεπιδράσεων παροχή ευκαιριών για θετική έκφραση της επιθετικότητας (π.χ. μέσω των αθλημάτων)

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ: Κάθε μέλος της σχολικής κοινότητας έχει ρόλο και ευθύνη για την αντιμετώπιση του σχολικού εκφοβισμού. Ο βαθμός εμπλοκής κάθε μέλους, σχετίζεται τόσο με την ιδιότητά του, όσο και με τη σοβαρότητα, τη συχνότητα και την ένταση του περιστατικού εκφοβισμού. Άλλος είναι ο ρόλος και η ευθύνη του διευθυντή του σχολείου, άλλος του δασκάλου, άλλος των συμμαθητών, άλλος των γονιών. Ωστόσο, θα πρέπει όλοι να συνεργαστούν σε ένα πλαίσιο παράλληλων δράσεων, διότι, αφού η αιτιολογία του εκφοβισμού είναι πολυπαραγοντική και η αντιμετώπισή του θα πρέπει να είναι πολυεπίπεδη.

Άμεσες Δράσεις: • Διευθυντής και καθηγητές: Καταγραφή του περιστατικού, διαπίστωση επαναλαμβανόμενων εκφοβιστικών συμπεριφορών, επικοινωνία με γονείς, καθορισμός συνεπειών του μαθητή που εκφοβίζει, συνεργασία με τους άλλους καθηγητές του σχολείου καθηγητές, γονείς και εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, επιμελητές ανηλίκων κ.α.

Απαιτείται βέβαια και η συνεργασία με το σχολείο, τόσο των γονέων των παιδιών που υπέστησαν την κακοποίηση όσο και των παιδιών που προξένησαν την κακοποίηση, προσεγγίζοντας το πρόβλημα με καλή διάθεση και ψυχραιμία παρέχοντας στα παιδιά τους υποστήριξη και ασφάλεια και ζητώντας βοήθεια. Και όχι με εγωισμό, άρνηση και παρορμητικότητα.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν κάποιες άμεσες δράσεις σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης στις οποίες μπορεί να προβεί το σχολείο, από μόνες τους όμως δε μπορούν να δώσουν λύση στο πρόβλημα του εκφοβισμού και της βίας

στο σχολείο. Χρειάζεται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης, στο οποίο να συμμετέχει το σύνολο της σχολικής κοινότητας αλλά και ευρύτεροι κοινωνικοί φορείς, προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου.

Επιπτώσεις στο άτομο και την κοινωνία από τη χρήση και άσκηση βίας. Ακόμα και στις μέρες μας αρκετά παιδιά πέφτουν θύματα κακοποίησης, κυρίως από τους γονείς τους, οι οποίοι χρησιμοποιούν τη βία ως μέσο πειθαρχίας, αλλά και από άλλα σημαντικά πρόσωπα του περιβάλλοντος τους.

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Ενδοοικογενειακή βία ονομάζεται κάθε είδους σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή λεκτική βία, που ασκείται σε βάρος μέλους μιας οικογένειας. Ο όρος «οικογένεια» αναφέρεται όχι μόνο στην πυρηνική οικογένεια (μαμά, μπαμπάς, παιδιά) αλλά και στη διευρυμένη μορφή οικογένειας, μέλη της οποίας μπορεί να είναι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας.

Μορφές - Είδη Βίας:

- Σωματική βία : εννοείται συνήθως ο ξυλοδαρμός
- Λεκτική βία : υποβιβασμός της προσωπικότητας με άσχημο λεξιλόγιο
- Συναισθηματική-ψυχολογική βία: ψυχολογική πίεση και συναισθηματική εκμετάλλευση
- Σεξουαλική βία : σεξουαλική κακοποίηση - βιασμός

Μορφές εκδήλωσης της βίας στην οικογένεια:

- Βία του ενός ή και των δύο γονέων προς το παιδί
- Σεξουαλική κακοποίηση ανήλικων παιδιών
- Παραμέληση, εγκατάλειψη ή εκμετάλλευση ανηλικών παιδιών
- Επιθέσεις εφήβων προς γονείς

- Κακοποίηση ή εκμετάλλευση ηλικιωμένων - ανήμπορων μελών της οικογένειας

Αίτια εμφάνισης της βίας μέσα στην οικογένεια:

Αν κάποιος αναζητήσει τις ρίζες του προβλήματος, δηλαδή, τους λόγους εμφάνισης της βίας σε μια οικογένεια, θα αντιληφθεί ότι δεν είναι ένα απλό πρόβλημα. Παρατηρείται στις μέρες μας, μια αποδοχή της βίας, ως τρόπου συμπεριφοράς, η οποία, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες (όπως λόγου χάρη ψυχοπαθολογικές αιτίες ή εξωτερικοί κοινωνικοί παράγοντες), οδηγεί στην εμφάνιση και, δυστυχώς, στην εξάπλωση του φαινομένου. Τα περιστατικά που έρχονται στο φως της δημοσιότητας είναι πολύ λίγα, σε σχέση με εκείνα που αντιστοιχούν στην πραγματικότητα.

Το σημαντικό, ίσως, που πρέπει να τονιστεί είναι ότι η βία μέσα στην οικογένεια συνδέεται άμεσα με την απόκτηση και τη διατήρηση της άσκησης ελέγχου (εξουσίας). Η βία αποτελεί ένα από τα μέσα που χρησιμοποιούμε για να αποκτήσουμε τον έλεγχο ή να αντισταθούμε σε αυτόν. Για τον λόγο αυτό, η ενδο-οικογενειακή βία συνδέεται με την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επηρεάζει, εκτός από το θύμα, και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας.

Τρόποι αντιμετώπισης της βίας μέσα στην οικογένεια:

Σε πρακτικό επίπεδο: Το άτομο που έχει υποστεί βία από μέλη της οικογένειάς του μπορεί να κάνει τις ακόλουθες ενέργειες :

- Να πάει στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής του και να αναζητήσει τη βοήθεια της Αστυνομίας.
- Να πάει (εφόσον έχει δεχθεί σωματική κακοποίηση) σε Δημόσιο Νοσοκομείο για να πάρει τις πρώτες βοήθειες ή σε ιατροδικαστική υπηρεσία για να πιστοποιηθεί η κακοποίηση.
- Να πάει στις εξειδικευμένες Κοινωνικές Υπηρεσίες που υπάρχουν και οι οποίες στελεχώνονται με προσωπικό ειδικευμένο στο χειρισμό περιστατικών οικογενειακής βίας, για τη λήψη συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης.

Πάντα υπάρχει τρόπος να πούμε ΟΧΙ στη βία και ΝΑΙ στη ζωή

Στη χώρα μας η θέσπιση του νόμου 3500/2006 σκοπεύει στην αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας αντιμετωπίζοντας τις σοβαρότερες μορφές της (σωματικές κακώσεις) βάσει των αρχών της ελευθερίας και της αξιοπρέπειας του ατόμου, ώστε να ενισχυθεί η αρμονική συμβίωση των προσώπων στο πλαίσιο της οικογένειας. Στις τροποποιήσεις που κρίνονται θετικές συγκαταλέγεται η προστασία από περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας όχι μόνο των πλησιέστερων συγγενών – σύζυγος, παιδιά, αδέρφια - αλλά και της μόνιμη συντρόφου (εφόσον συνοικούν). Επιπλέον στην έννοια του βιασμού συμπεριλαμβάνεται πλέον και ο βιασμός εντός του γάμου, μια αντιμετώπιση που επιδεικνύει το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και εντός γάμου

Η ενδοοικογενειακή βία εμφανίζεται μεταξύ των ανθρώπων σε μια οικεία σχέση και μπορεί να πάρει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένων της συναισθηματικής, της σεξουαλικής και της σωματικής κακοποίησης. Η ενδοοικογενειακή βία πιο συχνά κατευθύνεται προς τις γυναίκες, ενώ μπορεί να συμβεί είτε σε ετερόφυλες είτε σε ομόφυλες σχέσεις.

Μπορεί να μην είναι εύκολο να εντοπιστούν αρχικά τα σημάδια. Ενώ κάποιες σχέσεις έχουν σαφώς καταχρηστικές συμπεριφορές από την αρχή, η κακοποίηση συχνά αρχίζει διακριτικά και χειροτερεύει με την πάροδο του χρόνου.

Ίσως να βιώνετε ενδοοικογενειακή βία, αν είστε σε μια σχέση με κάποιον που:

- σας απευθύνεται με διάφορους υποτιμητικούς χαρακτηρισμούς ή ύβρεις,
- σας αποτρέπει από το να πηγαίνετε στην εργασία ή στο σχολείο,
- σας εμποδίζει με τη στάση του από το να δείτε τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς σας ή τους φίλους σας,
- προσπαθεί να ελέγξει το πώς ξοδεύετε τα χρήματα, πού θα πάτε, τι φάρμακα παίρνετε ή τι φοράτε,
- κάνει συχνά σκηνές ζηλοτυπίας ή κτητικότητας ή συνεχώς σας κατηγορεί ότι είστε άπιστος/η,

- θυμώνει όταν πίνει αλκοόλ ή μετά τη χρήση ναρκωτικών,
- σας απειλεί με βία ή ακόμη και με όπλο,
- σας καταφέρνει χτυπήματα, κλοτσιές, σπρωξίματα, χαστούκια, ή απειλεί να βλάψει εσάς, τα παιδιά σας ή τα κατοικίδια ζώα σας,
- σας αναγκάζει να κάνετε σεξ παρά τη θέλησή σας,
- κατηγορεί εσάς για τη βίαιη συμπεριφορά του/της ή σας λέει ότι το αξίζετε,
- θεωρεί τη βία ως αμοιβαία και συναινετική,
- σας ζητά συγγνώμη, υπόσχεται να αλλάξει και προσφέρει δώρα

Το κρυφό πρόσωπο της κακοποίησης

Η βία δεν έχει κουλτούρα, μόρφωση και χρώμα. Ο καθένας μπορεί να υποστεί, κάποια στιγμή στην ζωή του, μια μορφή βίας. Ιδιαίτερα οι γυναίκες και τα παιδιά καλούνται να αντιμετωπίσουν αυτή τη μάστιγα, πολλές φορές μέσα στο ίδιο τους το σπίτι. Ταπείνωση, λύπη, ντροπή, απόγνωση είναι κάποια από τα συναισθήματα που νιώθουν οι γυναίκες – θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Η καθημερινότητά τους είναι γεμάτη από τρόμο και κάθε ελπίδα σωτηρίας ξεθωριάζει μέρα με τη μέρα. Μέσα στους τοίχους ενός σπιτιού, παίζονται ανθρώπινες τραγωδίες με θύματα-πρωταγωνιστές, πολλές φορές, μικρά παιδιά. Οι συνέπειες είναι καταστροφικές.

Στις «υπανάπτυκτες» χώρες, γυναίκες λιθοβολούνται, βιάζονται, δολοφονούνται και ζουν στο σκοτάδι κυριολεκτικά και μεταφορικά. Ωστόσο, και στις χώρες της Δύσης, τα στατιστικά είναι αποκαρδιωτικά. Στη Βρετανία, κάθε τρεις μέρες δολοφονείται μία γυναίκα. Στη Σουηδία, κάθε δέκα μέρες μία γυναίκα κακοποιείται μέχρι θανάτου από τον σύζυγο ή σύντροφό της. Στην Ελβετία, το 20% των γυναικών έχει κακοποιηθεί σωματικά. Στην Ισπανία, μία γυναίκα δολοφονείται κάθε τέσσερις μέρες, περίπου 100 τον χρόνο! Το 1/3 από τις γυναίκες που βρίσκουν τον θάνατο, μαχαιρώνεται, το 1/3 φονεύεται με

πυροβόλο όπλο, το 20% στραγγαλίζεται και το 10% ξυλοκοπείται μέχρι θανάτου.

Γυναίκες σε απόγνωση

Η βία έχει πολλά πρόσωπα. Δεν είναι μόνο σωματική, αλλά και σεξουαλική και συναισθηματική. Τις πιο πολλές φορές, όμως, μια σωματικά κακοποιημένη γυναίκα έχει κακοποιηθεί και ψυχολογικά και σεξουαλικά. Δηλαδή, οι τρεις μορφές κακοποίησης συνυπάρχουν.

Με βάση τα παραπάνω, αντιλαμβανόμαστε γιατί οι συνέπειες κάθε μορφής βίας είναι καταστροφικές για τον ψυχισμό της γυναίκας. Η ψυχολόγος τονίζει ότι «οι συνέπειες της ενδοοικογενειακής βίας είναι ο σοβαρότατος φυσικός τραυματισμός της γυναίκας, που μπορεί να φτάσει ακόμα και στο θάνατο, το έντονο άγχος και τα συναισθήματα κατάθλιψης, η ιδέα ή η πράξη αυτοκτονίας και, συνολικά, ο κατακερματισμός του εαυτού. Η διαιώνιση της κακοποίησης, σε μερικές περιπτώσεις, σχετίζεται με το αίσθημα αναξιοότητας ή αδυναμίας της γυναίκας να απεμπλακεί από μία βίαιη σχέση και να σταθεί στα πόδια της».

Το προφίλ του δράστη

Παλαιότερα, συνηθίζαμε να συνδέουμε την άσκηση βίας με άνδρες, που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά στρώματα ή είναι ελάχιστα μορφωμένοι. Όμως δεν είναι έτσι.

Σύμφωνα με την Έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης (2004-2009), αναφέρεται ότι το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας μοιάζει να πολλαπλασιάζεται, όσο μεγαλύτερα είναι τα εισοδήματα και το μορφωτικό επίπεδο.

Στην Ολλανδία, σχεδόν οι μισοί από όλους τους δράστες βίαιων πράξεων κατά των γυναικών είναι κάτοχοι πανεπιστημιακού πτυχίου. Στη Γαλλία, οι δράστες είναι στελέχη μεγάλων επιχειρήσεων, αξιωματικοί της αστυνομίας ή του στρατού, μεγαλογιατροί, κ.λπ. Στην Ελλάδα, οι δράστες έχουν όλα τα πιο πάνω χαρακτηριστικά και επιπλέον, προστίθενται οι ... ιερωμένοι.

Στις μέρες μας, «οι άνδρες που κακοποιούν σωματικά τις συντρόφους τους είναι οξύθυμοι, καχύποπτοι και στερούνται δεξιοτήτων για τη διαχείριση και τον έλεγχο του θυμού τους. Μπορεί να μην εκδηλώνουν βίαιη συμπεριφορά σε

άλλες πλευρές της ζωής τους. Ερευνητικά δεδομένα πιστοποιούν ότι, στην πλειάδα των περιπτώσεων, τα άτομα αυτά έχουν υπάρξει μάρτυρες ενδοοικογενειακής κακοποίησης στην παιδική τους ηλικία», συμπληρώνει η κυρία Παπαδομαρκάκη. Συχνά, ο άνδρας-θύτης, λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης, χρησιμοποιεί τη σωματική βία, ως εργαλείο για την επίδειξη της δύναμής του και πολλές φορές δεν παραδέχεται τις πράξεις του.

Τα παιδιά ως θύματα ψυχολογικής βίας

- **Καβγάδες μεταξύ των γονιών:** Όταν η καθημερινότητα του παιδιού χαρακτηρίζεται από καβγάδες, εντάσεις, διαφωνίες και έντονα ξεσπάσματα θυμού μεταξύ των γονιών, ο κόσμος του καταρρέει την εμπιστοσύνη του προς τους γονείς του, άρα δυσκολεύεται να στηριχτεί πάνω τους και έτσι καλλιεργείται η έλλειψη αυτοπεποίθησης.

- **Υποτίμηση και γελοιοποίηση:** Η λεκτική βία μπορεί να είναι εξαιρετικά επώδυνη, με μακροχρόνιες ψυχολογικές επιπτώσεις και δυστυχώς τα συναισθηματικά τραύματα επουλώνονται πιο δύσκολα από τις ουλές της σωματικής βίας.

- **Αμέλεια και έλλειψη φροντίδας:** Δυστυχώς, υπάρχουν παραδείγματα γονέων που αμελούν τις καθημερινές ανάγκες των παιδιών τους, όπως τη διατροφή, την εκπαίδευση, την ιατρική παρακολούθηση, τις επιθυμίες τους με καταστροφικές επιπτώσεις για την ψυχική και σωματική τους υγεία.

- **Σιωπηλή εχθρότητα μεταξύ των γονέων:** Η συνέπεια αυτής της συμπεριφοράς των γονιών είναι παιδιά που υποφέρουν από τον αρνητισμό που προσλαμβάνουν καθημερινά. Μην μπορώντας να εξωτερικεύσουν τα συναισθήματά τους, απομακρύνονται και υποφέρουν σιωπηλά.

•

Το ξύλο, ΔΕΝ βγήκε απ' τον Παράδεισο

- . Η εμπειρία της χρόνιας και επαναλαμβανόμενης ενδοοικογενειακής – και κυρίως γονεϊκής – βίας, για ένα παιδί είναι εξαιρετικά τραυματική». Δυστυχώς, κάθε χρόνο στη χώρα μας σημαντικός αριθμός παιδιών, ακόμη και της πιο τρυφερής βρεφικής ηλικίας, παραπέμπονται σε παιδιατρικά νοσοκομεία, με ανεξήγητους σωματικούς τραυματισμούς, που θέτουν σε κίνδυνο τη σωματική και ψυχοκοινωνική υγεία τους, αλλά ακόμη και την ίδια τους τη ζωή. Για πολλά χρόνια, διάφορες μελέτες εστίαζαν στην ψυχοπαθολογία του γονέα, για να εξηγήσουν το

συγκεκριμένο πρόβλημα. Σήμερα, όμως, αναγνωρίζουμε πως η κακοποίηση παιδιού από τους γονείς του, είναι το αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης πολλών παραγόντων που σχετίζονται, όχι μόνο με τους γονείς, αλλά και με τη δυσλειτουργία της οικογένειας και με κοινωνικο-οικονομικούς παράγοντες. Οι γονείς που ασκούν βία στα παιδιά τους, είναι και οι ίδιοι άτομα που χρειάζονται βοήθεια από ειδικούς ψυχικής υγείας.

Για να μην ξεπερνιούνται τα όρια...

- Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε πώς να βοηθήσουμε ένα κακοποιημένο άτομο. Αυτό θα γίνει μόνο αν εμείς οι ίδιοι έχουμε ενημερωθεί σωστά για το θέμα και δεν προχωράμε σε αυθαίρετες παρεμβάσεις που μπορεί να χειροτερέψουν την κατάσταση. Έτσι, όταν αντιληφθούμε κακοποίηση, ποτέ δεν λέμε στο θύμα να φύγει ή να μείνει. Το ενθαρρύνουμε να μιλάει κάθε φορά που υπάρχει βίαιο περιστατικό, το συνοδεύουμε στο αστυνομικό τμήμα ή το νοσοκομείο και του στεκόμαστε ψυχολογικά, με αφοσίωση και χωρίς επικριτική διάθεση.

ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΤΡΕΣ ΘΥΜΑΤΑ...

- Η ανέχεια, η ανεργία και η ανασφάλεια φέρνουν την Ελλάδα στην πρώτη θέση μεταξύ 8 ευρωπαϊκών χωρών, ως προς τη σωματική και την ψυχολογική βία που ασκείται μεταξύ των ζευγαριών. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε πολίτες της Ισπανίας, της Ουγγαρίας, του Βελγίου, του Ηνωμένου Βασιλείου, της Σουηδίας, της Πορτογαλίας και της Ελλάδας. Σύμφωνα με την έρευνα, που στη χώρα μας πραγματοποίησε η Εταιρεία Ερευνών και Επικοινωνίας MARC, τα ποσοστά τόσο της σωματικής, όσο και της ψυχολογικής ενδοοικογενειακής βίας στην Ελλάδα εμφανίζονται αυξημένα σε σύγκριση με παλαιότερα στοιχεία και σε σχέση με τα αντίστοιχα τελευταία στοιχεία των άλλων ευρωπαϊκών χωρών.
- Ενδιαφέρον, πάντως, παρουσιάζουν τα στοιχεία που δείχνουν ότι στην Ελλάδα, όπως επίσης στην Ουγγαρία, στο Βέλγιο και την Ισπανία, τα θύματα της ψυχολογικής κακοποίησης είναι στην πλειονότητά τους άνδρες. Το γεγονός αυτό εξηγείται από τους ειδικούς και αποδίδεται στην κρίση. Η ανεργία ακυρώνει στην πράξη τον παραδοσιακό ρόλο των αντρών στην οικογένεια και συνεπάγεται υποτιμητικά σχόλια (όπως π.χ. άχρηστος, ανίκανος) και επιθέσεις .

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

Σεξουαλική κακοποίηση

Αυτή η έγνοια μοιάζει φανταστικός και ακραίος φόβος, αλλά για κάποιες οικογένειες αποδεικνύεται πραγματικότητα. Η σεξουαλική κακοποίηση μπορεί να αφήσει βαθιά σημάδια στην ψυχή ενός παιδιού για όλη του τη ζωή. Όσο νωρίτερα παρέμβει ο ενήλικας που το κηδεμονεύει και υποψιάζεται πως «κάτι τρέχει», τόσο περισσότερες πιθανότητες έχει το παιδί αυτό να γλιτώσει από τον προσωπικό εφιάλτη του.

Η πραγματικότητα είναι ότι ελάχιστα περιστατικά κακοποίησης παιδιών καταγγέλλονται ενώ στην πραγματικότητα τα περιστατικά είναι πολλαπλάσια. Αναλυτικά Γιατί κρύβει το «ένοχο μυστικό»

Ο γονιός δεν έχει τρόπο να βεβαιωθεί για το δράμα που βιώνει το παιδί του εφόσον το παιδί του δεν του μιλά. Οι λόγοι που το παιδί σιωπάει, είναι πολλοί:

-Το ίδιο το παιδί –ειδικά αν είναι πολύ μικρό- μερικές φορές δεν καταλαβαίνει ότι αυτό που του συμβαίνει είναι μια τραυματική εμπειρία και νομίζει ότι πρόκειται για ένα είδος ανάρμοστου παιχνιδιού. Αναλυτικά Ποιος είναι συνήθως ο δράστης Κατά κανόνα εκείνος που κακοποιεί σεξουαλικά ένα παιδί είναι –δυστυχώς- γνώριμος της οικογένειας και σπανιότερα κάποιος από τους ανθρώπους που συναναστρέφεται το ίδιο.

Υπολογίζεται ότι το ποσοστό της σεξουαλικής κακοποίησης από ανθρώπους του οικείου περιβάλλοντος φτάνει το 62% έως 81% για τα κορίτσια και 84 -94% για τα αγόρια.

Πώς να αντιμετωπίσετε το πρόβλημα

Αν υποψιάζεστε ότι το παιδί σας είναι θύμα σεξουαλικής κακοποίησης από οποιονδήποτε, καλό είναι να απευθυνθείτε άμεσα σε ειδικό ώστε να πάρετε τις πρώτες οδηγίες. Οι γονείς, χωρίς να δημιουργούν στο παιδί φοβίες και ανασφάλειες, πρέπει να του εξηγούν από πολύ μικρή ηλικία ότι

-Δεν πρέπει να επιτρέπει σε κανέναν -μεγαλύτερο του, φίλο, ενήλικο, συμμαθητή του, συγγενή ή μη- να αγγίζει το σώμα του, και πολύ περισσότερο τα γεννητικά του όργανα. Γενικά πρέπει να πεισθεί ότι το σώμα του ανήκει στον ίδιο και σε κανέναν άλλο και μόνον εκείνο θα αποφασίζει ποιος και που θα το αγγίζει

ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΒΙΑ

Μπαίνοντας χωρίς πρόλογο και κατευθείαν στο ζουμί, όπως θα έπρεπε για ένα τόσο σημαντικό θέμα, θυμίζουμε πως και η βία στα γήπεδα, είναι κοινωνικό θέμα κι όχι αθλητικό. Η βία είναι συνήθως προϊόν που παράγεται από την ανισονομία, το αίσθημα της αδικίας, την φτώχεια και ενίοτε την καταπίεση. Καταρχάς τα περισσότερα από αυτά τα συναισθήματα, τα νιώθουμε εκτός από την κοινωνία και στον επαγγελματικό αθλητισμό, μόνο που εκεί συνυπάρχει και άλλος ένας κακός σύμβουλος.

Ο φανατισμός και η πολεμική διάθεση που δημιουργείται στα γήπεδα έχοντας δύο «στρατούς» με δικά τους σύμβολα, χρώματα, ήθη κι έθιμα, που μάχονται μέσα στο χόρτο ή το παρκέ μέσω τρίτων. Οι αθλητές, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν τους «πολεμοχαρείς» οπαδούς, αθλούνται κι εκτονώνονται. Οι απλοί παρατηρητές όμως δεν καταφέρνουν πάντα να ξεδώσουν μόνο μέσα από φωνές, χρειάζονται έναν νέο τρόπο εκτόνωσης. Τότε γίνεται πιο εύκολο να βρίσεις, να πετάξεις κάτι στον αγωνιστικό χώρο ή ακόμα και να μπεις μέσα. Το χειρότερο όμως, είναι όταν οι δύο αντίπαλες ανθρώπινες μάζες βρεθούν αντιμέτωπες και το πράγμα εύκολα ξεφεύγει.

Η κοινωνία μας δεν προβλέπεται να αλλάζει σύντομα προς το καλύτερο. Αντιθέτως παρατηρείται μια συνεχής καθίζηση ηθικών φραγμών καθώς και μια άρνηση για αύξηση ποιότητας στην ζωή μας. Τα οικονομικά προβλήματα που μαστίζουν πλέον ολόκληρο τον κόσμο, έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των αιτιών της βίας που ανέφερα παραπάνω, έτσι και οι αφορμές για εκτόνωση γίνονται ολοένα και πιο ασήμαντες.

Δυστυχώς η μη σωστή κοινωνικοποίηση κάποιων ατόμων, κάνει την βία εύκολη διέξοδο, μιας και οι άνθρωποι αυτοί αφού δεν έχουν βρει την θέση τους στον κόσμο αυτό, αντιλαμβάνονται λανθασμένα την καταξίωση στον κύκλο τους. Και εδώ μπαίνουν στην κουβέντα μας οι σύνδεσμοι, οι οποίοι αν μένουν στην προώθηση της ομαδικής κουλτούρας και την στήριξη στην ομάδα τους, θα ήταν άφογοι, αλλά δυστυχώς σε αυτούς βρίσκουν καταφύγιο τα άτομα που προανέφερα.

Η βία δεν είναι ποτέ η λύση και σε μια ιδανική και ιδεατή κοινωνία, σε μια τέτοια άλλωστε ίσως να μην υπήρχε καν. Το κακό όμως είναι πως σε όλη την ιστορία της ανθρωπότητας έπαιζε σημαντικό ρόλο. Είναι τελικά στο DNA μας και απλά ψάχνουμε αφορμή να την εκφράσουμε; Ή μήπως πρέπει να αποδεχτούμε πως ιδανικές πολιτείες δεν υπάρχουν και πιθανότατα δεν θα υπάρξουν ποτέ; Όπως και να χει, αυτό που κυρίως μας ξεχωρίζει από άλλα ζώα είναι η σκέψη. Και πρέπει να σκεφτόμαστε πως είναι αδιανόητο, παράλογο και ηλίθιο να χτυπιόμαστε ή να σκοτωνόμαστε επειδή απλά υποστηρίζουμε κάτι διαφορετικό από κάποιους άλλους.

Ο αθλητισμός είναι μια όμορφη και υγιής ασχολία, ακόμα κι όταν απλά τον παρακολουθούμε. Τα ομαδικά αθλήματα έχουν φτιαχτεί με τέτοιο τρόπο που μας ξυπνάνε πολεμικά αισθήματα, αλλά επαναλαμβάνω, πως έχουμε την δυνατότητα να ξεχωρίσουμε τότε πρέπει να πολεμάμε και τότε απλά να απολαμβάνουμε ένα θέαμα.

πρέπει επομένως οι άνθρωποι που κατέχουν υψηλές θέσεις στον αθλητισμό να βρουν τρόπο να απομακρύνουν όχι τους ανθρώπους, αλλά τις κακές συνήθειες από αυτό που αγαπάμε. Η πολιτεία είναι αυτή που πρέπει να βρει τρόπους ώστε να γίνει πράξη κάτι τέτοιο, είναι όμως γνωστό πλέον, πως οι εκάστοτε κυβερνώντες χρειάζονται ένα κέντρο εκτόνωσης για τον λαό.

Και τι πιο εύκολο από τα γήπεδα.

Άρα μόνοι μας πρέπει να διώξουμε την βρωμιά από τα γήπεδα κι αν οι σύνδεσμοι θέλουν, μπορούν να βοηθήσουν τα μέγιστα. Θέλουν όμως;;;

Άλλες τέσσερις από τις σημαντικότερες μορφές βίας είναι: η κρατική-πολιτική, η πολεμική, η σεξιστική, ο ρατσισμός και η θρησκευτική

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΡΑΤΙΚΗ ΒΙΑ

Ορισμός: Πρόκληση επικίνδυνων σωματικών βλαβών με πολιτικά κίνητρα, ή λόγω πολιτικού μίσους αντιπάλου. Μοιάζει με την θρησκευτική βία. Είναι μορφές ηθικής βίας. Ο ένοχος, ακόμη κι αν ομολογήσει την πράξη του, συνήθως δεν νοιώθει ότι έσφαλε σε αντίθεση πχ με ένα ληστή που σκότωσε λόγω λάθος χειρισμού της κατάστασης. Το άτομο που διαπράττει πολιτική βία είναι άκρως επικίνδυνο, γιατί νοιώθει ότι υπηρετεί ηθικές αξίες, ανώτερες απ' την σωματική ακεραιότητα κάποιας ομάδας ανθρώπων, πολλές φορές και όλων.

Μορφές πολιτικής βίας: Τρομοκρατία, Χούντα, Μοναρχία, Δικτατορία, Φασισμός και Εθνικοσοσιαλισμός

Μορφές πολιτικής βίας στον 20ό αιώνα: Γενοκτονία, Εθνοκάθαρση, Εμφύλιος, Κρατική Καταστολή και Πόλεμοι

Η βία τις περισσότερες φορές δεν εμφανίζεται με το όνομά της, αλλά σαν κάποιο φυσικό φαινόμενο που θα πρέπει να υποστούμε και να αντιμετωπίσουμε. Επίσης αυτό είναι και ένα από τα στοιχεία των σύγχρονων κοινωνιών, οι οποίες ασκούν κάθε είδους βίας ώστε να επιβιώσουν.

Η πολιτική βία ασκείται για πολιτικούς στόχους, οι οποίοι πολλές φορές δεν αναγνωρίζονται από τον νόμο αλλά παίρνουν την μορφή κάποιου άλλου είδους βίας.

Ακόμα η πολιτική βία δεν έχει μόνο την μορφή δολοφονίας ή σκοτωμού αλλά με έναν έμμεσο τρόπο μέσα από τα λόγια ή και τους νόμους οι οποίοι δεν είναι ευνοϊκοί προς το λαό και τους καταπιέζει με αυτό το τρόπο.

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η τρομοκρατία (τρόμος + κράτος) αποτελεί τη «συστηματική» χρήση, ή την απειλή χρήσης, βίας που συμβαίνει πάντα ως αντίδραση, ή άσκηση πίεσης, από οργανωμένες ομάδες με πολιτικά, θρησκευτικά ή άλλα ιδεολογικά κίνητρα αλλά ακόμη και από ολόκληρους κρατικούς μηχανισμούς, εναντίον ατόμων, ομάδων ή περιουσιών, με απώτερο στόχο τις κυβερνήσεις από τις οποίες προσδοκούν κάποια αντίστοιχα οφέλη/κέρδη. Η κάθε πράξη επ' αυτού χαρακτηρίζεται τρομοκρατική πράξη και αυτοί που την ασκούν ονομάζονται τρομοκράτες.

Η πρώτη ιστορικά πράξη τρομοκρατίας έγινε στους Ασσάινους (ισμαηλιτική αίρεση Νιζάρι), μίας πολιτικό-θρησκευτικής ισλαμικής αίρεσης στη Μέση Ανατολή του 11ου-13ου αιώνα. Έντονη είναι η άσκηση της στον 20ό αιώνα μέχρι και σήμερα.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

- 16 Σεπτεμβρίου 1920, τρομοκράτες τοποθέτησαν εκρηκτικό μηχανισμό στη Wall Street, στα γραφεία της J.P. Morgan, προκαλώντας το θάνατο 40 επενδυτών.
- 1972, Μόναχο, τρομοκράτες χτύπησαν τους Ολυμπιακούς αγώνες (Σφηνή του Μονάχου).
- 1985, Ακίλε Λάουρο.
- 1988, χτύπημα της πτήσης PanAm 103, στη Σκωτία (Lockerbie).
- 1993, βόμβα στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου.
- 1995, χτύπημα στην Οκλαχόμα, από τον Timothy McVeigh.
- 1996, χτύπημα στην Ολυμπιάδα της Ατλάντα.
- 1998, Κένυα, Τανζανία, Κωνσταντινούπολη, Καζαμπλάνκα.
- 11 Σεπτεμβρίου 2001, Επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στους διδύμους πύργους της Νέας Υόρκης
- 2002, Μπαλί, Ινδονησία
- 2003, Κωνσταντινούπολη
- 2004, Μαδρίτη.
- 2005, Λονδίνο, Μπαλί.

Στη σημερινή εποχή η τρομοκρατία είναι ιδιαίτερα εξελιγμένη ως προς τις μεθόδους και την τεχνολογία που χρησιμοποιεί. Ο ακριβής αριθμός των μελών των τρομοκρατικών οργανώσεων που δρουν διεθνώς είναι άγνωστος. Καθημερινά, φαίνεται ότι αυξάνονται οι υποστηρικτές της τρομοκρατίας, κυρίως μεταξύ των φτωχών στρωμάτων της κοινωνίας. Οι βασικοί στόχοι της σημερινής διεθνούς τρομοκρατίας (αντίδρασης) είναι κυρίως η κάποια δράση ορισμένων κρατών των δυτικών κοινωνιών και η αυθαίρετη παγκοσμιοποίηση που εκείνες θέλουν να επιβάλλουν.

ΧΟΥΝΤΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ: Η λέξη Χούντα έχει ισπανική προέλευση και σημαίνει σύνδεσμος ή γενικότερα επιτροπή διοίκησης. Ο Όρος είναι γνωστός από την αρχή του 20^{ου} αιώνα και σήμερα επικράτησε ιστορικά να σημαίνει ομάδες αξιωματικών που συνωμοτούν και καταλαμβάνουν την εξουσία με στρατιωτικό πραξικόπημα.

ΜΟΝΑΡΧΙΑ : Είναι το πολίτευμα, στο οποίο αρχηγός του κράτους είναι μόνο ένα άτομο, το οποίο είναι ισόβια και όταν πεθαίνει μεταβιβάζεται η θέση συνήθως σε μέλος της οικογενείας.

ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ

ΟΡΙΣΜΟΣ: Ο όρος δικτατορία με την σύγχρονη χρήση της αναφέρεται στην απόλυτη εξουσία ενός ηγέτη (δικτάτορα) ή ομάδας που κυβερνά χωρίς να περιορίζεται από τους νόμους, το σύνταγμα, ή άλλους κοινωνικούς και πολιτικούς παράγοντες του κράτους.

Τέσσερις από τους γνωστότερους Έλληνες δικτάτορες είναι:

- 1925 - 1926 Θεόδωρος Δ. Πάγκαλος
- 1936 - 1941 Ιωάννης Μεταξάς
- 1967 - 1973 Γεώργιος Παπαδόπουλος
- 1973 - 1974 Δημήτριος Ιωαννίδης

Η δικτατορία κατέστειλε κάποιους από τους σημαντικότερους νόμους με αποτέλεσμα οι πολίτες να μην είναι πια ελεύθεροι! κάποιοι από αυτούς τους νόμους ήταν:

- Ότι κανένας δε συλλαμβάνεται χωρίς δικαστικό ένταλμα,
- Το δικαίωμα της ελεύθερης συγκέντρωσης προσώπων,
- Το δικαίωμα της ίδρυσης και συμμετοχής σε σωματεία,
- Το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου,

- Το απαραβίαστο της αλληλογραφίας.
- Την επιβολή θανατικής ποινής σε πολιτικά εγκλήματα και έτσι μπορούσαν πλέον να συσταθούν και να λειτουργήσουν, χωρίς ειδικό νόμο, έκτακτα στρατοδικεία.

ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ: Πραξικόπημα, ή Κίνημα (προπολεμική χρήση του όρου), καλείται η βίαια και αιφνιδιαστική συνωμοτική πράξη που έχει σκοπό τη μεταβολή του πολιτεύματος προς όφελος της πολιτικής και στρατιωτικής κάστας μιας χώρας

ΦΑΣΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ: Ο φασισμός είναι ριζοσπαστική αυταρχική εθνικιστική πολιτική ιδεολογία και μαζικό κίνημα που έχει ως στόχο να θέσει το έθνος, το οποίο ορίζει βάσει αποκλειστικών βιολογικών, πολιτισμικών ή/και ιστορικών συνθηκών, υπεράνω κάθε άλλης αξίας και να δημιουργήσει μια κινητοποιημένη εθνική κοινότητα και σε μια πολύ ευρύτερη λανθασμένη έννοια, προσδιορίζοντας ως "φασισμό" γενικά κάθε άδικη, αντιδημοκρατική και βίαιη πράξη, ιδεολογία, συναίσθημα, συνήθεια στο χώρο της πολιτικής, της κοινωνίας, της οικογένειας, και των σχέσεων.

Ο φασισμός πρωτοεμφανίστηκε στην Ιταλία (1922-1943). Έντονη ήταν η δράση του στην Ιταλία και στην Γερμανία. Ο Όρος αυτός πήρε ιδεολογική σημασία όταν ο Μουσολίνι τον χρησιμοποίησε για να περιγράψει τις παραστρατιωτικές ένοπλες δυνάμεις που σχημάτισε κατά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο. Οι αξίες του: ο ορθολογισμός, η ελευθερία, η πρόοδος και ισότητα ήταν τα πρώτα τα οποία αμφισβητήθηκαν στο όνομα του αγώνα, της ηγεσίας, του πολέμου και του ηρωισμού. ο φασισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με τις μεγαλύτερες εθνικές καταστροφές: όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά απ' όπου κι αν πέρασε .

Μέχρι σήμερα ξέραμε πως ο φασισμός είναι αντίθετος ως προς την ελευθερία, την προσωπική ασφάλεια, το απαραβίαστο της ιδιωτικής ζωής, στο δικαίωμα του << εκλέγειν>> και <<εκλέγεσθαι>> του << συνέρχεσθε>> και << συνεταιρίζεσθε>>. Δυστυχώς στις μέρες μας το φαινόμενο του φασισμού το συναντάμε και με άλλες μορφές. Όπως με την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την οικονομική εξαθλίωση, την ανεργία, τις πενιχρές αμοιβές οι οποίες πολλές φορές είναι δυσανάλογες προς την προσφερόμενη εργασία. Το χειρότερο όμως απ' όλα είναι η αναβίωση των ρατσιστικών αντιλήψεων.

ΕΘΝΙΚΟΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Ο Εθνικοσοσιαλισμός ή ναζισμός είναι μορφή φασισμού που ενσωματώνει το ρατσισμό και το αντισημιτισμό.

Ρατσισμός: Είναι η αντίληψη ότι οι άνθρωποι δεν είναι όλοι ίσοι μεταξύ τους, αλλά διαχωρίζονται σε κατώτερους και ανώτερους ,διακρίνονται είτε από το χρώμα του δέρματος ,είτε από την εθνικότητα, είτε από την θρησκεία κλπ.

Αντισημιτισμός: χαρακτηρίζεται η οποιαδήποτε συστηματική αντίθεση προς την Εβραϊκή φυλή, καθώς και οποιαδήποτε προσπάθεια περιορισμού της όποιας έκφρασής της, φθάνοντας πολύ συχνά στην εχθρότητα, αλλά και σε προσπάθειες ακόμη μέχρι και την εξόντωσή της

Ο Όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον γάλλο Μώρις Μπαρρέ το 1898, τα πρώτα εθνικοσοσιαλιστικά κόμματα ήταν το τσεχικό κόμμα και το γαλλικό κόμμα.

Ο ναζισμός αναπτύχθηκε τη δεκαετία του 1920 από επιδράσεις του παγγερμανισμού, της άκρας δεξιάς και της αντικομμουνιστικής κουλτούρας των Φράικορπς που δρούσαν στη Γερμανία μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο.

Το πιο γνωστό παράδειγμα ναζισμού συναντάτε στη Γερμανία κατά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο από τον Αδόλφο Χίτλερ την περίοδο 1933-1945. Όπου σκοπούς του ήταν η αντικατάσταση του δημοκρατικού συστήματος με ένα καθεστώς που θα βασιζόταν στην αρχή της «κοινότητας» με την έννοια της εθνικής και βιολογικής ενότητας με επικεφαλής τον αρχηγό (Φύρερ) τους, το Χίτλερ. Οι ιδεολογικές αρχές του και η αφορμή τους στην πράξη οδήγησαν στον Β παγκόσμιο πόλεμο και στο ολοκαύτωμα, τη γενοκτονία των Εβραίων και άλλων εθνικοτήτων και κοινωνικών ομάδων σε στρατόπεδα εξόντωσης.

Σήμερα ο ναζισμός εμφανίζεται σε κοινωνίες οι οποίες περνούν ένα είδους οικονομικής κρίσης. Συνήθως απευθύνετε σε νέους που λόγω της πολύπλευρης κρίσης του σήμερα αναζητούν βίαιες διεξόδους κι ιδεολογικά άλλοθι για τις πράξεις τους, αυτοί ονομάζονται νεοναζί. Αυτοί είναι εναντίον των μεταναστών, μειονοτήτων, ομοφυλόφιλων, αριστερών και αναρχικών. Δεν είναι λίγες οι φορές που νεοναζί ασκούν βία πολλές φορές μέχρι θανάτου σε αυτές τις ομάδες ανθρώπων.

- Όλα αυτά τα καθεστώτα προκαλούν στην χωρά και στους πολίτες δυστυχία και θλίψη, επίσης έχουν συναισθήματα φόβου και τρόμου. Κάποια από αυτά τα καθεστώτα προκαλούν υλικές καταστροφές και ίσως μερικούς θανάτους.

Πολεμική βία

Με τον όρο πόλεμο χαρακτηρίζονται:

- Η ένοπλη σύρραξη μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών.
- Η ένοπλη σύρραξη μεταξύ στρατευμάτων ή φατριών του αυτού κράτους (εμφύλιος πόλεμος).
- Γενικότερα ο οποιοσδήποτε γενικευμένος προληπτικός αγώνας, π.χ. κατά επιδημιών, ναρκωτικών, πυρηνικών όπλων

Παραδείγματα πολέμων : Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος ήταν η πιο εκτεταμένη γεωγραφικά και δαπανηρή σε πλουτοπαραγωγικούς πόρους ένοπλη σύγκρουση στην ιστορία της ανθρωπότητας, στην οποία ενεπλάκη η πλειονότητα των εθνών, που πάλευαν ταυτόχρονα σε διάφορα σημαντικά θέατρα πολέμου, και που κόστισε περίπου 55,5 εκατομμύρια ζωές. Άρχισε

στις 7 Ιουλίου 1937 στην Ασία και στις 1 Σεπτεμβρίου 1939 στην Ευρώπη και τελείωσε στις 2 Σεπτεμβρίου 1945. "Καινοτομία" αυτού του πολέμου: Η Ατομική Βόμβα. Με το τέλος του πολέμου άρχισε ο Ψυχρός Πόλεμος, εξαιτίας του ανταγωνισμού ΗΠΑ-Σοβιετικής Ένωσης για την παγκόσμια κυριαρχία, ενώ η Μεγάλη Βρετανία αν και βρισκόταν στο στρατόπεδο των νικητών, έχασε το μεγαλύτερο μέρος των αποικιών της.

Ο πόλεμος του Βιετνάμ ήταν ίσως η μεγαλύτερη ένοπλη σύγκρουση μεταξύ Δύσης και Ανατολής κατά την διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Θεωρητικά η μάχη ήταν μεταξύ του Δημοκρατικού Στρατού του Βιετνάμ (Βόρειο Βιετνάμ) και της Δημοκρατίας του Βιετνάμ (Νότιο Βιετνάμ). Στην πραγματικότητα όμως ήταν ένας πόλεμος μέσω αντιπροσώπων μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ, ένας από τους πολλούς που έγιναν λόγω της απροθυμίας των υπερδυνάμεων να εμπλακούν σε απευθείας πόλεμο μεταξύ τους που ίσως θα κατέληγε σε πυρηνική καταστροφή

Σεξιστική βία

Είναι η βία που στηρίζεται στο σεξισμό.

Ο σεξισμός θεωρείται κοινώς η διάκριση εναντίον ανθρώπων βασισμένη στο φύλο τους ή τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό. Ο όρος προέρχεται από τη λατινική λέξη *sexus*=φύλο και -ισμός.

Ρατσισμός: ρατσισμός ονομάζεται το σύνολο των διακρίσεων σε βάρος μιας κοινωνικής ομάδας με κριτήρια τα φυλετικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της (χρώμα δέρματος, θρησκευτικές πρακτικές κλπ.). Οι ρατσιστικές συμπεριφορές εκδηλώνονται με διάφορες μορφές βίας.

Αιτίες ρατσισμού είναι οι οικονομικοί κυρίως λόγοι, η έλλειψη παιδείας, οικονομικά και πολιτικά προβλήματα μια κοινωνίας. Παράλληλα αίτια ρατσισμού μπορούν να θεωρηθούν ο βαθμός επιρροής των θρησκευτικών δοξασιών και η ηθική εξαχρείωση. Οι άνθρωποι υιοθετούν ρατσιστικές αντιλήψεις προκειμένου να εκμεταλλεύτουν το συνάνθρωπό τους.

Από την αντίληψη του ρατσισμού πηγάζουν στάσεις και συμπεριφορές απαξιωτικές και ενίοτε επιθετικές απέναντι στις θεωρητικά μειονεκτούσες ομάδες

- Ακραίες μορφές ρατσισμού είναι η γενοκτονία και οι επιχειρήσεις εθνικής εκκαθάρισης, όταν δηλαδή υποχρεώνονται τα μέλη της θεωρούμενης κατώτερης ομάδας να μετακινηθούν από τις εστίες τους για να επιτευχθεί η εθνική καθαρότητα του πληθυσμού μιας περιοχής.

Από τα χαρακτηριστικότερα παραδείγματα ρατσισμού αποτελούν οι πεποιθήσεις του Αδόλφου Χίτλερ, ο οποίος πίστευε ότι η ξανθή Αρεία φυλή (άνθρωποι που κατάγονται από τη φυλή των Αρείων) έχει δικαίωμα να κυριαρχεί στον πλανήτη, εις βάρος όλων των άλλων.

Σπουδαίοι αγωνιστές κατά του ρατσισμού, αναγνωρισμένοι παγκοσμίως, και μάλιστα χωρίς χρήση βίας, είναι οι βραβευμένοι με βραβείο Νόμπελ, [Νέλσον Μαντέλα](#) που αγωνίσθηκε κατά του [Απαρτχάιντ](#) και ο [Μάρτιν Λούθερ Κινγκ](#) που αγωνίστηκε ενάντια των φυλετικών διακρίσεων στις [ΗΠΑ](#).

εθνικές μειονότητες, τις οικονομικά και κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες.

Θρησκευτική βία

Ορισμός του φανατισμού

Φανατισμός: Ονομάζεται η με πάθος υποστήριξη μιας ιδεολογίας και ταυτόχρονα η προσπάθεια βίαιης επιβολής της. Ο φανατικός δεν ανέχεται αντίθετες απόψεις και είναι πρόθυμος να χρησιμοποιήσει βία για να αντιμετωπίσει τους αντιπάλους του.

Ορισμός της θρησκείας-θρησκευτικού φανατισμού

- Ο όρος θρησκεία καθορίζει γενικώς την πίστη στο υπερφυσικό, το ιερό ή το θείο και τους ηθικούς κώδικες, πρακτικές, αξίες, οργανισμούς και τελετουργικά που συνδέονται με αυτή. Σε αρκετές περιπτώσεις η λέξη θρησκεία –παρόμοια με τη λέξη θρήσκευμα– χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει αυτό που θα μπορούσε να περιγραφεί ορθότερα ως «οργανωμένη θρησκεία» -δηλαδή ενός οργανισμού που υποστηρίζει την άσκηση μιας θρησκείας συχνά υπό τη μορφή νομικής οντότητας. Ο Θρησκευτικός φανατισμός μπορεί να λάβει τις παρακάτω μορφές: Η Θρησκομανία, Ο Πουριτανισμός, Ο Συντηρητισμός, Ο Προσηλυτισμός, η Μισαλλοδοξία, η Θεοκρατία, Ο Θρησκευτικός Επεκτατισμός.

Παραδείγματα Βίας εξαιτίας του θρησκευτικού φανατισμού είναι πάρα πολλά: Διωγμοί κατά των χριστιανών στην αρχαία Ρώμη, διωγμοί βυζαντινών αυτοκρατόρων κατά αιρετικών, Διωγμοί του Ισλάμ κατά των χριστιανών της Μέσης Ανατολής και των Βαλκανίων, Σταυροφορίες των Δυτικών χριστιανών, Αντισημιτισμός, Δίκες της Ιεράς Εξέτασης, «Κυνήγι των μαγισσών», Θρησκευτικοί πόλεμοι.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Με τόσο πολλές δυνάμεις να συνηγορούν υπέρ της βίας ή να την εκθειάζουν, είναι εφικτό να γίνει κάποιος πραγματικά ειρηνικό άτομο στο σημερινό κόσμο;

Και όμως είναι. Η ΒΙΑ ΞΕΚΙΝΑΕΙ ΑΠΟ ΜΕΣΑ ΜΑΣ Αν και η βία μπορεί να πυροδοτείται από διάφορους παράγοντες, οι πρωταρχικές της ρίζες βρίσκονται μέσα μας. Με ποια έννοια; Ο Ιησούς Χριστός, ο οποίος είχε βαθιά ενόραση στην ανθρώπινη καρδιά, δήλωσε: «Από την καρδιά των ανθρώπων, βγαίνουν βλαβεροί διαλογισμοί: κλοπές, φόνοι, μοιχείες, πλεονεξίες, πονηρές πράξεις, δόλος, έκλυτη διαγωγή, φθόνος,

υπερηφάνεια, παραλογισμός». Τροφοδοτούμε τέτοιες εσφαλμένες τάσεις όταν επανειλημμένα κοιτάζουμε, ακούμε ή σκεφτόμαστε κακά πράγματα. Από την άλλη πλευρά, όταν τρέφουμε το νου μας με ωφέλιμα πράγματα,, κάνουμε τις κακές επιθυμίες να λιμοκτονούν και τις “νεκρώνουμε”, ενώ παράλληλα τρέφουμε τις καλές.

Απαιτείται λοιπόν άμεσα από όλους προσπάθεια καλλιέργειας και διάδοσης των ανθρωπιστικών αξιών σε ολόκληρο τον πλανήτη. Ασκώντας πίεση προς όλους τους κυβερνήτες των Εθνών για προσανατολισμό και υλοποίηση του σκοπού αυτού μέσα από τη νομοθεσία , την εκπαίδευση τα ΜΜΕ .....

Τηλεφωνικές Γραμμές για περιστατικά βίας

- Γραμμή SOS ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ κατά της οικογενειακής βίας του Δικτύου Γυναικών Ευρώπης (πανελλαδικής εμβέλειας), χωρίς χρέωση: 800 11 88881, για κλήσεις από κινητό 210 7786800, 9 π.μ. – 3 μ.μ., όλες τις ημέρες της εβδομάδας. Παρέχεται νομική και ψυχολογική στήριξη από δίκτυο εθελοντών/τριών νομικών και ψυχολόγων.
- Τηλεφωνική Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας, 210 197, Εθνικό Κέντρο Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ). Η γραμμή λειτουργεί όλο το 24ωρο, όλες τις ημέρες της εβδομάδας.
- 3. Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών (Κ.Κ.Υ.Γ.), Καμβουνίων 8, 2310 272725, Δευτέρα έως Παρασκευή, 10 π.μ. – 2 μ.μ.
- Ελένη Παπαδομαρκάκη, Ψυχολόγος – Ψυχοθεραπεύτρια, MSc Συμβουλευτικής Ψυχολογίας, τηλ. 2102853577, www.prosarmogi.gr

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

<http://el.wikipedia.org/wiki/Πόλεμος>

<http://spoudasterion.pblogs.gr/2009/06/477735.html>

<http://el.wikipedia.org/wiki/Ρατσισμός>

<http://el.wikipedia.org/wiki/Σεξισμός>

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=2030&Itemid=421&lang

<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=402533>

El.Wikipedia.org/wiki/Βία

El.Wikipedia.org/wiki/Χούντα

El.Wikipedia.org/wiki/μοναρχία

Ισουφάι Ελβίνα

Κούρκουλος Βασίλης

Κορωνάκης Αλέξανδρος

Λαβράνος Χρήστος

Ραλής Θωμάς

Τρούσας Σταύρος

Υπεύθυνη: κ.Παπαδάτου Κατερίνα